

KESKKONNAAMET

aktsiaselts TREF
vaino.vald@tref.ee

03.11.2025 nr DM-127882-15

Utessuu liivakarjääri keskkonnaloa muutmise taotlusele keskkonnamõju hindamise algamata jätmine

1. OTSUS

Lähtudes alljärgnevast, aktsiaselts TREF 20.03.2024 esitatud Utessuu liivakarjääri keskkonnaloa L.MK/318728 muutmise taotlusest ning tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lõike 1 punktile 1, § 6 lõike 2 punktile 2 ja lõikele 4, § 6¹ lõigetele 3 ja 5, § 9 lõikele 1, § 11 lõigetele 2, 2², 2³, 4, 8 ja 8¹, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõikele 1 ja § 3 punktile 4, keskkonnaministri 16.08.2017 määrusele nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“, otsustab Keskkonnaamet:

1.1. jätta algamata keskkonnamõju hindamine Utessuu liivakarjääri keskkonnaloa L.MK/318728 muutmise taotlusele.

1.2. Utessuu liivakarjääri keskkonnaloa muutmise menetlemisel arvestada järgmiste keskkonnameetmetega:

1. maavara kaevandamine on lubatud esmaspäevast reedeni ajavahemikus 8:00-17:00. Keelatud on maavara kaevandada ja välja vedada laupäeval, pühapäeval ning riiklikel pühadel;
2. enne kaevandamistegevusega alustamist inventeerida piirkonna kaevud (Krossu, Utessuu, Utekese, Käbi ning Kirikumäe) ning fikseerida ümbruses asuvate majapidamiste kaevude asukohad, seisukord, sügavused, veetasemed ja vee kvaliteet (kvartaalne fooniseire aasta lõikes). Kvaliteedinäitajatest määrata: ammonium, heljum, nitraat, nitrit ja naftasaadused.
3. kaevuomaniku nõusolekul mõõta igal aastal salvkaevude veetasemed. Kaevuomaniku nõusolekul mõõta eelpool nimetatud kinnistute salvkaevude veetasemed ka äärmuslike ilmastikuolude (nt väga madal veetase piirkonnas) korral. Äärmuslikud ilmastikuolud selgitatakse välja Keskkonnaameti, Rõuge Vallavalitsuse ja kaevandajaga koostöös;
4. kui on tekkinud kahtlus, et karjääri vahetus läheduses asuvate salvkaevude veetase on langenud kaevandaja tegevuse tõttu, tuleb loa omanikul tellida vastav eksperthinnang, mille alusel tehakse kindlaks kaevu veetaseme languse põhjused. Kui eksperthinnanguga on tõendatud, et veetase karjääri mõjupiirkonnas olevates kaevudes on langenud tarbimist

mittevõimaldavale tasemele või vee kvaliteet on halvenenud kaevandaja tegevuse tõttu, siis tuleb arendajal asendada need sügavamatest veekihtidest toituvate kaevudega ja kanda kõik sellega kaasnevad kulud (s.h. põhjendatult vanade kaevude tamponeerimine ja uute veetrasside toomine hooneteni). Uued kaevud tuleb rajada nii ruttu kui võimalik, kuid mitte hiljem kui 1 kuu jooksul;

5. purustus-sorteerimissõlme liivapuistangud paigutada müratõkkena Krossu maaüksusel asuva elamu suunale;
6. mäeeraldise teenindusmaal tuleb rohurinne niita vähemalt iga aasta juulis;
7. ülenormatiivse müra leviku tõkestamiseks rajada müratõkkevallid minimaalse kõrgusega 3 m lähimate majapidamise suunda, s.o lääne-edela suunas jäävale karjääripiirile. Müratõkkevalli pikkus peab olema piisav, et välistada ülenormatiivse müra levimine elamuteni;
8. kaevandamistegevusest põhjustatud müra osas kaebuste esinemise korral on keskkonnaloa omanikul kohustus mõõta mürataset aktiivse kaevandamistegevuse ja maavara väljaveo tingimustes kaebuse esitaja katastriüksusel. Mõõtmistulemused esitada ka loa andjale. Müra piirtasemete ületamisel rakendada koheselt leevendusmeetmeid ja korraldada karjääri töö selliselt, et ületamisi ei esineks;
9. karjäärist kaevise transportimisel kasta transporteid. Sademetevaesel perioodil, kui ööpäeva keskmine välitemperatuur on üle +5 kraadi C, niisutada mäeeraldisel kaevise transpordiks kasutatavaid teid pidevalt. Kuivadel ilmastikutingimustel kasutada materjali veoks koormakatteid ja valida sobiv sõidukiirus, et koormast ei lenduks peenosakesi;
10. vältimaks, et kaevandamisel ei satuks kütust ja õli pinnasesse, peab seadmete ja masinate tankimine ja remont toimuma selleks ettenähtud teenindusplatsil.

1.3. Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnaamet teavitab KeHJS § 12 lõike 1¹ punkti 2 kohaselt käesolevast KMH algatamata jätmisest 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning puudutatud isikuid ja teisi menetlusosalisi eraldi kirjaga.

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1. Aktsiaselts TREF (registrikood 10080052, Teguri tn 55, Tartu linn, Tartu linn, Tartu maakond) esitas 20.03.2024 Keskkonnaametile Utessuu liivakarjääri keskkonnaloa nr L.MK/318728 muutmise taotluse (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis (KOTKAS) 20.03.2024 nr DM127882-1, parandustaotlus 16.04.2024 kirjaga DM-127882-7).

Keskkonnaamet kontrollis ettevõtte esitatud taotlusmaterjalide vastavust maapõueseadusele (MaaPS), keskkonnaministri 23.10.2019 määrusele nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis“ ning kas koos taotlusega oli esitatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 6¹ lõike 1 kohane teave. Esitatud taotlus vastas nõuetele, sisaldades muu hulgas KeHJS § 6¹ lõikes 1 nimetatud teavet.

2.2. Keskkonnaloa muutmistaotlus on 16.04.2024 avalikustatud ametlikus väljaandes Ametlikud

Teadaanded. Keskkonnaamet teavitas 16.04.2024 kirjaga nr DM-127882-4 keskkonnaloa muutmise taotluse esitamisest ja avatud menetluse algatamisest keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 46 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud isikuid.

Avalikustamise käigus Transpordiamet 11.04.2024 kirjaga nr 7.1-7/24/6133-2 (registreeritud KOTKAS 15.04.2024 dokumendina nr DM-1287882-5), nõustus loa taotlusega järgmistel tingimustel:

1. Taotletav ala asub osaliselt riigitee 25131 Rõuge-Verijärve teekaitsevööndis km 3,73-3,87. Seletuskirjas märgitakse omaaegse Kagu Teedevalitsuse kooskõlastus, aga seda taotlusele lisatud ei ole. Kooskõlastus tuleb lisada.
2. 2015. aastast kaevandamist toimunud ei ole. Mäeeraldise plaanil näidatud ja seletuskirjas mainitud maavara väljaveotee ei ole sobilik raskeveokitele ja jääb ka riigitee 25131 kaitsevööndisse km 3,607-3,78.
3. Maavara väljaveotee ehitamiseks teekaitsevööndis ja kujundatava ristmiku liiklusohutuse tagamiseks tuleb taotleda Transpordiameti tingimused. Transpordiamet esitab vastavad tingimused lähtuvalt EHS § 99 lg 3.

Transpordiamet palus peatada Utessuu liivakarjääri kaevandamiselo taotlus, seniks kuniks on täidetud Transpordiameti poolt esitatud tingimused.

2.3. Kooskõlas MaaPS § 49 lõikega 6 edastas Keskkonnaamet Utessuu liivakarjääri keskkonnaloa muutmise taotluse 10.04.2024 kirjaga nr DM-127882-4 Rõuge Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks.

Rõuge Vallavolikogu 20.06.2024 otsusega nr 1-3/40 (registreeritud KOTKAS 25.06.2024 dokumendina nr DM-127882-11) andis nõusoleku Utessuu liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa nr L.MK/318728 muutmiseks tingimusel, et uues loas jääksid alles muudetavas loas olevad kõrvaltingimused.

2.4. KeHJS § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju.

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lõikes 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lõikes 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 lõike 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamisloa Keskkonnaamet. Seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lõike 2 punkti 2, § 6¹ lõike 3, § 11 lõigete 2 ja 4 ning KeHJS § 6 lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõike 1 ja § 3 punkti 4 kohaselt peab otsustaja andma eelhinnangu selle kohta, kas pealmaakaevandamine kuni 25 hektari suurusel alal on eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevus või mitte ning

otsustama KMH algatamise või algatamata jätmise üle. Otsuse tegemise tähtaega on Keskkonnaameti 22.07.2025 kirjaga nr DM-127882-13 pikendatud kuni 19.11.2025.

KeHJS § 11 lõike 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhinnangust (vt ptk 3) ja asjaomase asutuse seisukohast (seisukohad ning selgitused nendega arvestamise või arvestamata jätmise kohta, vt ptk 4). KeHJS § 11 lõike 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lõike 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhinnang.

3. EELHINNANG

KeHJS § 6¹ lõike 3 kohaselt annab Keskkonnaamet eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ja eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ (*määrus nr 31*).

Keskkonnaamet on eelhinnangu andmisel kasutanud järgmisi materjale:

1. Utessuu liivakarjääri keskkonnavalua taotlus, sh *KeHJS* 6¹ lõike 1 kohane teave;
2. Maa- ja Ruumiameti geoportaali kaardirakendused;
3. Võru maakonnaplaneering 2030+ (Riigihalduse ministri 13.04.2018 käskkiri nr 1.1-4/81);
4. Rõuge valla üldplaneering (ei ole kehtestatud, Rõuge Vallavolikogu 28.01.2025 otsusega nr 1-3/1 vastu võetud);
5. Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
6. Metsaregister.

Eelhinnangu koostamisel arvestatakse, et kruusakarjääri, kus vee väljapumpamist ning ärajuhtimist ei toimu, võimalikuks mõjualaks on umbes 250 m.

3.1. Kavandatav tegevus

3.1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Taotleja soovib muuta keskkonnavalua nr L.MK/318728 maavarade kaevandamiseks Utessuu liivakarjääri mäeeraldisel. Taotletav Utessuu liivakarjäär asub Võru maakonnas, Rõuge vallas, Utessuu külas, hõlmates eraomandisse kuuluvat kinnistut Nelsoni katastriüksust (katastritunnus 69701:005:0275, sihtotstarve mäetööstusmaa 100%).

Kuna mäeeraldiselt on varu ammendamata ning keskkonnavalua kehtivusaeg on lõppemas, siis taotletakse Utessuu liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnavalua nr L.MK/318728 kehtivusaja pikendamist. Senine luba on lõpetanud kehtivuse 28.04.2025 ja mäeeraldisel kaevandatav varu on ligikaudu 117 tuhat m³.

Taotletava mäeeraldisel pindala on 2,57 ha ja selle teenindusmaa pindala on 3,08 ha.

Maavara kasutatakse üld- ja teedeehituses. Luba taotletakse 15 aastaks.

Utessuu karjäär korrastatakse veekoguks ja metsamaaks.

Utessuu mäeeraldise kirjeldus

Utessuu liivakarjääri mäeeraldis asub Püssapalu kruusamaardlal (nr 661) Võrumaal, Rõuge vallas Utessuu külas Rõuge–Verijärve teest kohe põhjas-loodes katastriüksuse Nelsoni (katastritunnus 69701:005:0275; pindala 3,19 ha; mäetööstusmaa 100%) piires. Maa kuulub loa omanikule.

Maastikuliselt paikneb Utessuu liivakarjäär Haanja kõrgustiku loodeosas. Karjääri aluspõhja moodustab Ülem-Devoni ladestiku Amata kihistu (D3am) liivakivi, aleuriit ja savi.

Markšeiderimõõdistuse andmetel (seisuga 14.11.2023; Maavarauuringud OÜ) oli mäeeraldise ehitusliiva aktiivse tarbevaru 23. ploki jääkvaru maht 238,874 tuh m³ ja kaevandatav jääkvaru 116,874 tuh m³.

Utessuu liivakarjääri mäeeraldis piirneb idast, lõunast ja läänest Püssapalu kruusamaardla (nr 661) ehitusliiva aktiivse reservvaru plokiga nr 6. Ploki 6 pindala on 2,71 ha ja varu kogus 198 tuh m³.

Maapinna absoluutne kõrgus oli mäeeraldise piires algselt vahemikus 156-160 m. Käesolevaks on mets raadatud, katend (liivakas muld) kooritud 1,93 hektarilt (kattekihi keskmine paksus 0,4 m) ja ladustatud mäeeraldisest lõuna poole teenindusmaale. Mäeeraldise idaosast on liiva kaevandatud ja mäeeraldisele on kujunenud 0,12 ha suurune veekogu, mille veetase asus 2015. aastal 156,35 m absoluutsel kõrgusel (BK97 kõrguses; Euroopa (EH2000) kõrguse järgi oleks kõrgus 156,50 m). Väikestel aladel on mõnekümne sentimeetri ulatuses veetasemest madalamale kaevandatud ka mäeeraldise põhjaosas. Kaevandatud liiv on osaliselt ladustatud mäeeraldisele.

Luba taotletakse 15 aastaks, millest lähtuvalt on aastane keskmine kaevandamise maht ligikaudu 12 tuh m³.

Karjääri ala korrastatakse veekoguks (pindala ligikaudu 2,29 ha ja mille keskmine veetase jääb orienteeruvalt absoluutsele kõrgusele +156,65 m) ja metsamaaks (pindala ligikaudu 0,79 ha).

Katend

Käesolevaks on mets raadatud, katend (liivakas muld) kooritud 1,93 hektarilt (kattekihi keskmine paksus 0,4 m) ja ladustatud mäeeraldisest lõuna poole teenindusmaale.

Kasulik kiht

Kasulik kiht (liustikujõelised setted) on esindatud peeneteralise kruusaka liivaga, milles esineb üksikuid karbonaatse koostisega veeriseid. Valdav enamik liivakihist asub veetasemest madalamal. Kasuliku kihi lamami moodustab hallikaspruun liivsavimoreen.

Nõlvad

Kaevandamisel tuleb mäeeraldise välispiirile jätta maapõuetoeks ja ala korrastamiseks vajalik nõlvatervik. Karjääri nõlvad tasandatakse pinnase püsinurgast tuleneva nõlvusega, liivpinnase puhul põhjaveetasemest kõrgemal kaldega 1:2 ja põhjaveetasemest madalamal kaldega 1:5.

Kasutatav tehnoloogia

Mäenduslikud tingimused taotletavas Utessuu liivakarjääris kaevandamiseks on soodsad. Ala on juba samal otstarbel kasutuses.

Utessuu liivakarjäärist toimub materjali väljavedu Rõuge–Verijärve kõrvalmaanteele (tee nr 25131).

Kaevandamist raskendab asjaolu, et osa varust asub allpool põhjaveetasel. Kattekiht (muld) on juba karjääri mäeeraldise alalt kooritud ja vallitatud mäeeraldise teenindusmaale. Selleks lisategevusi ette ei nähta. Mäeeraldise teenindusmaale ladustatud kattepinna maht on 8 tuhat m³. Kattekiht on vallitatud teenindusmaal kuni 3 m kõrgustesse aunadesse. Katendivallid toimivad efektiivsete müratõketena. Katendit kasutatakse hiljem rekultiveerimisel.

Maavara kaevandatakse mitme kaeveastmega – esmalt veepealne varu ja siis veealune varu. Veetasemest kõrgemal asuva maavara kaevandamise tehnoloogiline skeem oleks järgmine. Ekskavaatoriga kaevandamisel ja laadimisel seisab ekskavaator astangu peal ning frontaallaaduriga kaevandamisel ja laadimisel liigub laadur astangu all, mõlemal juhul ammutatakse kaevist alt üles. Pöördkoppekskavaator laadib kruusa ja liiva kaeveeest või puistangutest kalluritele või töötlemiseks (sõelumiseks) mobiilsesse sõelumissõlme. Fraktsioneeritud (purustatud ja sõelutud) materjali veab puistangutesse (ladudesse) frontaallaadur, mis vajadusel laadib sealt ka kallureid. Väljavedu karjäärist toimub autotranspordiga.

Veealuse varu kaevandamisel asub ekskavaator, mis tõstab vee alt materjali karjääri põhjale nõrguma, ohutuse huvides ligikaudu 0,5 m veetasemest kõrgemal. Nõrgunud materjali realiseeritakse looduslikul kujul (kalluritele laadib ekskavaator või frontaallaadur) või töödeldakse jällegi mobiilse töötlemissõlme abil vajalikeks fraktsioonideks, mis esmalt ladustatakse puistangutesse ja hiljem laaditakse kalluritele, mis viivad selle tarbijateni.

Utessuu karjäär korrastatakse veekoguks ja metsamaaks.

Looduslikul kujul saab liiva ja kruusa kasutada täitematerjalina. Pärast jäme purdse materjali väljasõelumist saab liiva kasutada valikuliselt ehitussegudes. Purustatud kruus sobib kruusateede katete ehituseks ja remondiks.

Enne kaevandamise alustamist tuleb koostada kaevandamisprojekt, milles määratakse täpsem kaevandamise tehnoloogia ja mäetööde ajaline ning ruumiline areng. Seletuskirja kohaselt lähtutakse 2015. a koostatud Utessuu liivakarjääri kaevandamisprojektist.

Asukoha ja ümbritseva maastiku kirjeldus

Püssapalu kruusamaardla Utessuu liivakarjäär asub Võrumaal Võru linnast ligikaudu 7,5 km lõuna-edela pool.

Mäeeraldise piirist ca 25 m lõuna pool asub Rõuge–Verijärve asfaltkattega maantee, milleni viib, üle Soo maaüksuse, ca 125 m pikkune karjääri teenindav tee.

Seletuskirja kohaselt asub lähim elamu Krossu maaüksusel (tunnus 69701:005:0175), ligikaudu 100 m lääne pool. Maja juures asub salvkaev ja väike tiik. Tegelikult asub lähim hoonestus vahetult mäeeraldise piiril Käbi maaüksusel (tunnus 69701:005:0176). Kohalik omavalitsus on 2021. a väljastanud sinna projekteerimistingimused elamu ehitamiseks. Maa- ja Ruumiameti kaardiserveri ortofotode alusel on alal olemasolevad hooned, mis on kantud õueala kõlvikule kehtival põhikaardil.

Ümbruskonna maad on valdavas osas kasutuses metsamaana või on tegu karjääridega. Põllumajanduslikku maad asub antud asukohas vähe.

Taotletava Utessuu liivakarjääri piirkonnas asuvad järgmised olemasolevad karjäärid: Rasva liivakarjäär, Nogopalu IV liivakarjäär, Nogopalu II liivakarjäär, Nogopalu kruusakarjäär, Nogopalu III liivakarjäär, Nogopalu X liivakarjäär, Nogopalu XI liivakarjäär, Nogopalu IX liivakarjäär, Nogopalu VII liivakarjäär, Nogopalu VIII liivakarjäär ja Nogopalu V kruusakarjäär. Tegemist on kaevandamisest oluliselt mõjutatud piirkonnaga.

Looduskaitse objektid

Utessuu liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaal ei asu Natura 2000 linnu- ega loodusalasid, looduskaitsealasid, kaitstavaid looduse üksikobjekte.

Umbes 8 km kaugusele jääb must-toonekure elupaik (KLO9128272), teadaolev must-toonekurele sobilik toitumisala jääb ~ 750 m kaugusele (Ura oja).

Umbes 1,6 km kaugusele jääb väike-konnakotka elupaik (KLO9129366), teadaolev pesapuu jääb ~1,9 km kaugusele.

LKS § 55 kohaselt on kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik surmamine, välja arvatud eutanaasia eesmärgil, on keelatud. Lõige 6 täpsustab, et kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud, välja arvatud LKS § 58 lõigetes 4 ja 5 ning §-s 58² sätestatud juhul.

Lähim Natura 2000 ala on ligikaudu 1,4 km kaugusele lõuna-kagu poole jäävad Haanja linnu- (RAH0000022) ja loodusala (RAH0000547), mis siseriiklikult on kaitstud kui Haanja looduspark (KLO1000469).

Vesi

Mäeeraldise piirkonnas levib liustikujõeliste setete veekiht. Vesi on vabapinnaline. Veekiht toitub sademetest ja reljeefis kõrgemal (Haanja kõrgustiku piirkond) asuvatest, hüdrauliliselt seotud veekihtidest. Mäeeraldise idaosas on kujunenud 0,12 ha suurune veekogu, mille veetase asus 2015. aastal 156,35 m absoluutsel kõrgusel, 2023. a oli samas veekogus veetaseme kõrgus 156,70 m absoluutsel kõrgusel.

Alal on olemasolev kaevandamise käigus tekkinud veekogu. Korrastamisel kujuneb Utessuu karjääri alale ligikaudu 2,29 ha suurune veekogu, mille keskmine veetase jääb absoluutsele kõrgusele 156,55 m. Kujunev veekogu on üle 5 meetri sügav.

Lähim veekogu on Ura oja (EELIS kood VEE1004300), mis jääb ca 750 m kaugusele.

3.1.2. Tegevuse seosed asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Kohaliku omavalitsuse seisukoht

Rõuge Vallavolikogu on nõustunud karjääri loa pikendamisega 20.06.2024 otsusega nr 1-3/40. Leiti, et kaevandamisel negatiivsed mõjud puuduvad, küll aga viidati kehtiva loa L.MK/318728 tingimustele:

1. salvkaevudes asukohaga Laine katastriüksus 69701:005:0660, Kirikumäe katastriüksus 69701:005:1620, Mäe katastriüksus 69701:005:2260, Piiri katastriüksus 69701:005:0069, Orusoo katastriüksus 69701:005:0150, Metsa katastriüksus 69701:005:0083, Krossu katastriüksus 69701:005:0175, Utessuu katastriüksus 69701:005:2090, Randla katastriüksus 69701:005:1161, Kibera katastriüksus 69701:005:0250, Teppo katastriüksus 69701:005:0341 kaevuomaniku nõusolekul mõõta igal aastal salvkaevude veetasemed. Kaevuomaniku nõusolekul mõõta eelpool nimetatud kinnistute salvkaevude veetasemed ka äärmuslike ilmastikuolude (nt väga madal veetase piirkonnas) korral. Äärmuslikud ilmastikuolud selgitatakse välja Keskkonnaameti, Rõuge Vallavalitsuse ja kaevandajaga koostöös;
2. purustus-sorteerimissõlme liivapuistangud paigutada müratõkkena Krossu maaüksusel asuva elamu suunale;
3. mäeeraldise teenindusmaal tuleb rohurinne niita vähemalt iga aasta juulis;
4. töö karjääris (sh kaevandamine, transport) toimub tööpäeviti (E-R) 9.00-17.00;
5. vältimaks, et kaevandamisel ei satuks kütust ja õli pinnasesse, peab seadmete ja masinate tankimine ja remont toimuma selleks ettenähtud teenindusplatsil.

Üldplaneering

Vastu võetud Rõuge valla üldplaneeringu alusel jääb tegevuskoht alale „MR“, mis tähendab mäe- ja turbatööstuse maa. Seega vastuolu menetluses oleva üldplaneeringuga ei ole.

Üldplaneering sätestab maardlate ja kaevandamise kohta järgmisi aspekte, mis on Utessuu liivakarjääri taotluse osas asjakohased:

- *kaevandamisega seotud tegevuste osas jälgitakse tegevuste keskkonnasäästlikkust ja minimaalset kahju tekitamist loodusele. Oluliseks peetakse suletavate karjääride või nende osade korrastamist;*
- *maardlate kasutusele võtmine maavara väljamise eesmärgil toimub õigusaktidest sätestatud korras. Kaevandustegevusega tuleb tagada, et keskkonnahäiringud oleksid võimalikult vähesed;*
- *kirjeldada ja analüüsida keskkonnamõju eelhindamisel või hindamisel töödele eelnevad ohud ning seeläbi seada meetmed kaevetöödele eelneva või lähedase elukvaliteedi säilimisele;*
- *uue või laiendatava karjääri vahemaa elamutega on soovitatavalt vähemalt 200 m. Kui elamu asub karjäärile lähemal kui 200 m, on üldjuhul kohustuslik rajada müratõkkevallid. Kui elamu asub kaugemal kui 200 m, tuleb kaevandamisloa taotluse menetluse raames hinnata vajadust müratõkkevallide või muu müratõkkevahendi rajamiseks;*
- *eelistatud on kaevandamistegevus, mis avaldab võimalikult minimaalselt mõju karjääri ümbritseva maastiku ilmele, mullastikule ning puhkeotstarbelisele, metsanduslikule ja põllumajanduslikule kasutusele ning kus karjääri ala korrastatakse esimesel võimalusel ohutuks ja ümbrusega sobivaks. Joogivee kvaliteedi või kättesaadavuse halvenemisel tuleb igal juhul lahendada elanike varustatus kvaliteetse joogiveega;*
- *tähelepanu tuleb muuhulgas pöörata ka kaevandamisega seotud transpordiga kaasnevatele negatiivsetele mõjudele;*
- *kaevandamise põhilisemateks eeldusteks ja tingimusteks seoses asustusega on müra, vibratsiooni ja välisõhu kvaliteedi normidest kinnipidamine ning joogiveevarustuse säilitamine/tagamine. Kaevandamisloa taotlemisel tuleb arendajal tõestada, et normidest kinnipidamine ja veevarustuse tagamine on võimalik, ning otsustajal veenduda, et nõuetest kinnipidamine on tagatud;*
- *kasutuselevõetud maardlates peab kaevandamine toimuma keskkonnasõbralikult ja ressursisäästlikult: maardla varud tuleb ammendada võimalikult lühikese ajaga parimat võimalikku tehnoloogiat kasutades ning kasutades ära kaasnevad maavarad;*
- *kaevandamisel tuleb rakendada tehnoloogiaid, mille puhul keskkonnale ja isikutele tekitatav kahju on minimaalne. Sõltuvalt kasutatavast tehnoloogiast tuleb kaevandamisloas esitada vajadusel meetmed läheduses paiknevate elamuteni jõudva tolmu- ja mürasaaste ning vibratsiooni vähendamiseks;*
- *kasutuselevõetud maardlates tuleb varud soovitatavalt maksimaalselt ammendada;*
- *ammendatud või kasutusest väljalangenud kaevandamise tagajärjel rikutud maa tuleb nõuetekohaselt korrastada;*
- *kaevandatud alad tuleb nõuetekohaselt korrastada, kusjuures see peab olema korrastatud enne kaevandamisloa lõppemist. Korrastamise esmaseks eesmärgiks peab olema ohutuse*

tagamine inimesele ja keskkonnale kõige laiemas mõttes, andes ühtlasi maale metsamaa, veekogude maa-ala või muu tarbimisväärsse või tunnustatud väärtusega maa (kaasa arvatud nt virgestustegevuse maa-ala) kasutamise otstarbe. Prioriteetseks suunaks on ala kujundamine rohevõrgustikku kuuluvaks alaks, mis omab sidusust ümbritsevate rohevõrgustiku elementidega. Seejuures peab väljatöötatud lahend olema kestlik ja võimalikult vähese hooldusvajadusega. Korrastamise eesmärgid ja nõuded peavad olema kooskõlas maavara tüübiga, et tagada majanduslikult ning keskkonnahoidlikult optimaalne lahendus..

Keskkonnaameti hinnangul ei ole tegevus menetluses oleva üldplaneeringuga vastuolus ning seal toodud põhimõtteid on võimalik loamenetluses arvestada.

Maakonnaplaneering

Võru maakonnaplaneeringus on toodud järgmised tingimused maardlate kasutamisel:

- *Maardlate kasutuselevõtul vältida võimalusel alasid, mis asuvad väärtuslikel põllumajandusmaadel, väärtuslikel maastikel ja rohelises võrgustikus. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb kaaluda eelnevalt kaasnevaid mõjusid väärtuslikele maastikukomponentidele;*
- *Väärtusliku põllumajandusmaa, väärtusliku maastiku, rohelise võrgustiku ja linnade rohevööndi toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel tuleb lisada kaevandamisloale tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks;*
- *kasutuselevõetud maardlates tuleb varud ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastamisprojekti abil korrastada, et võimaldada maade edasist kasutust kas põllu- või metsamaana, puhkeala või ehitusalana;*
- *turba kaevandamiseks tuleb eelistada juba kuivendusest rikutud alasid;*
- *linnalise asustuse alal peab säilima kvaliteetne elukeskkond ka siis, kui toimub kaevandustegevus;*
- *maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tuleb tagada arvelevõetud maavara kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääs maavaravarule. Püsiva iseloomuga tegevus on põhimõtteliselt lubatav, kui kavandatav tegevus ei halvenda maavaravaru kaevandamisväärsena säilimise või maavaravarule juurdepääsu osas olemasolevat olukorda;*
- *aladel, mis kattuvad maardlatega, kuid mida ei ole maavara väljamise (mäetööstusmaa) eesmärgil seni kasutusse võetud ning mida ei ole maakonnaplaneeringus käsitletud kaevandamiseks perspektiivsena, määratlemine mäetööstusmaana on võimalik pärast maavara kaevandamise loa taotlemist ja selle saamist õigusaktidega sätestatud korras.*

Maakonnaplaneeringu joonisel on see ala märgitud nn olemasoleva kruusamaardlana. See ei asu väärtuslikul maastikul, põllumaal või rohelise võrgustiku alal. Seetõttu vastuolu üldplaneeringuga ei ole ning eespool toodud põhimõtteid on võimalik loa andmisel arvestada.

Üleriigiline planeering

Üleriigilises planeeringus "Eesti 2030+" on maavarade kaevandamise kohta märgitud järgmist:

1. Eestis on viimastel aastatel rohetaristu määratlemisel ära tehtud suur töö – maakondade teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” üheks alateemaks oli rohevõrgustik. Võrgustiku ja selle osiste piire ja kasutustingimusi on täpsustatud valdade hiljem kehtestatud üldplaneeringutes. Rohevõrgustiku kavandamisel kasutati Eestis integreeritud lähenemist, kuivõrd võrgustiku toimimist vaadeldi koos asustuse ja tehnilise taristuga, et leida konfliktikohad ja pakkuda lahendusi rohevõrgustiku sidususe tagamiseks. Seega on rohevõrgustik planeeringuline meede, mis parandab loodushoiu olukorda ja kestliku arengu võimalusi. Sellist tasakaalustatud vaatenurka tuleb tehnilise taristu planeerimisel ja maavarade kaevandamisel rakendada ka edaspidi;
2. „-/ Kui rohevõrgustiku tuumaladele kavandatakse suuri, riigi toimimiseks vajalikke objekte, tuleb tagada tuumalasisene ja tuumaladevaheline sidusus. Maavarade kaevandamisel tuleb see tagada rekultiveerimise või asendusala leidmise kaudu.“;
3. Üleriigiline planeering ei käsitle väga põhjalikult maavaradega seonduvat ega liivakarjääre spetsiifiliselt. Tuuakse välja hetkeolukord.

Lähtudes üleriigilise planeeringu üldisest iseloomust, ei ole tegevus sellega vastuolus.

3.1.3. Ressursside, sealhulgas loodusvarade (nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik) kasutamine

Tegemist on olemasoleva karjääriga, kus mets on raadatud ning katend, sh muld, eemaldatud ja teenindusmaale vallitatud.

Utessuu liivakarjääri töötamine ei piira ümbruskonna metsade hooldamist ja kasvatamist, välja arvatud konkreetne karjääriala.

Karjääri looduslik mitmekesisus on seotud seal esinevate liikidega, kes kaevandamist ja selle mõjusid taluvad. Alal esinevatest kaitstavatest loodusobjektidest on ülevaade antud ptk 3.1.1 osas „Looduskaitsetud objektid“. Karjääri alal looduskaitse väärtus hetkel puudub.

Korrastamisel tuleb karjääri küljed kujundada nii, et oleks tagatud maa ohutu ja otstarbekas taaskasutamine ning maastiku üldilme oleks esteetiliselt vastuvõetav. Ala korrastatakse metsamaaks ning veekoguks.

Kaevandamisel veetaseme alandamist (vee väljapumpamist ega ärajuhtimist) ei toimu ning varu väljatakse maksimaalses võimalikus mahus. Vett kui ressursi ei tarbita. Häiringute (müra, tolm) leevendamiseks tuleb vajadusel kasutusele võtta vajalikud leevendusmeetmed, mis sätestatakse keskkonnaloa kõrvaltingimustes.

3.1.4. Tegevuse energiakasutus

Peamised energiatarbijad karjääri avamise järgselt on karjääris töötavad seadmed ja masinad.

Energiat kulub ettevalmistustöödeks (piiride märkimine, kõrghaljastuse eemaldamine, katendi eemaldamine), maavara kaevandamiseks ja kaevise laadimiseks transpordivahenditele.

Teedevõrk on olemasolev ning selleks lisaressurssi ei kulutata.

3.1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Maavara kaevandamisega mõjutatakse alati suuremal või vähemal määral looduskeskkonda. Utessuu liivakarjääris kaevandamisel on peamisteks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine, müra, õhusaaste (tolm).

Pinna- ja põhjavesi

Alal teadaolevalt looduslikud veekogud puuduvad. Lisaks, olemasolevad looduslikud veekogud võimalikus mõjupiirkonnas puuduvad.

Lähimaks vooluveekoguks on Utessuu liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaast ligikaudu 750 m kaugusele jääv Ura oja (EELIS kood VEE1004300).

Taotluse alaga hõlmatud maavara paikneb osaliselt allpool põhjaveetasel.

Maavara kaevandamine karjääris avaldab mõju pinna- ja põhjavee tasemele ning piirkonna veerežiimile sh kaevudele eelkõige siis, kui põhjavee tasemest allpool oleva maavara kaevandamisel alandatakse (pumbatakse vett välja ja/või suunatakse kraavide abil isevoolliselt suublaks olevasse veekogusse) karjääris veetaset või veetase alaneb väljatava maavara mahu arvel.

Keskkonnaameti hinnangul puudub tegevusel negatiivne mõju, kuna põhjaveetasel ei muudeta, vee väljapumpamist või ärajuhtimist ei toimu. Kaevatav varu jäetakse nõrguma ning vesi saab pinnasesse tagasi voolata. Põhjaveetaseme muutus väljakaevatava mahu arvelt on ebaolulise suurusega, kuna see taastub sademetest ning nn alanduslehtrit ei teki.

Lähimad puurkaevud asuvad kaugemal kui 500 m ning tegevuse mõjualasse ei jää. Samas elamud asuvad vahetult karjääri juures, kuid puurkaeve seal EELISE andmetel ei asu. Tõenäoliselt on tarbevesi lahendatud salvkaevudega. Hoolimata asjaolust, et veetaset karjääris ei muudeta, peab olema tagatud piirkonna elamukohtade tarbevesi.

Põhjavee kaitstuse kaardi (1:400 000) järgi on piirkonnas maapinnalt esimene aluspõhjaline veekompleks looduslikult kaitstud maapinnalt lähtuva reostuse suhtes. Hinnang on antud maapinnalt esimese aluspõhjalise veekompleksi looduslikule kaitstusele maapinnalt lähtuva potentsiaalse punkt- või hajureostuse eest.

Katendi koorimise tõttu suureneb kogu alal otse põhjavette infiltreeruva vihmavee osatähtsus. Alalt eemaldatakse mullakiht, mis täidab olulist osa sademevee sidumisel. Kui enne katendi

eemaldamist osa sademeveest omastavad taimed ja osa mullas seotud veest aurustub, siis kasvukihi eemaldamisel on karjäärialal infiltratsioon kiirendatud ja suurem kogus sademeveest jõuab põhjavette. Sellel tegevusel võib teatud määral mõju põhjaveele olla, kuid liiva ja kruusa filtreeriva omaduse tõttu ei ole see eeldatavalt oluline, kui karjääris toimetamisel peetakse kinni ohutusnõuetest ja reostuste ohtu minimeeritakse.

Taotletava karjääri võimalik mõju põhja- ja pinnaveele on seotud kaevandamiseks kasutatavate seadmete avariilukordadega. Kõige tõenäolisem mäeeraldisel toimuda võiv õnnetusjuhtum on seotud õli või kütuse lekkega. Võimalike rikete ning avariide tagajärjel tekkiva kütuse- või õlireostuse likvideerimiseks peab karjääris olemas vajalikus koguses absorbenti (näiteks turvas, saepuru või sünteetilised absorbendid), millega saab tekkinud reostuse kokku korjata.

Karjäärimasinate avariilukordade ennetamiseks tuleb neid perioodiliselt kontrollida ja kohapeal neid mitte hooldama või äärmisel vajadusel tegema seda selleks ette nähtud hooldusplatsil, kus peavad olema olema õli kogumise ja tõrje vahendid. Leevendusmeetmete õigeaegsel rakendamisel on võimalik pinna- ja põhjavee reostamist vältida. Võimaliku keskkonnamõju minimaliseerimiseks jälgitakse ohutustehnika ja keskkonnaohutuse reegleid. Mäetöödel välistatakse pinnase ja vee reostumine. Karjääris töötava seadme tehnilise rikke korral, mille tulemusena võib pinnas saastuda, tuleb reostatud pinnas koheselt eemaldada. Masinate tehniliste rikete vältimiseks tuleb kasutada kaasaegset ja ohutusnõuetele vastavat tehnikat. Töid korraldatakse tööohutusjuhendite ja normdokumentide nõuete kohaselt. Avariide likvideerimise viisid planeeritakse põhjalikumalt kaevandamise projektis.

Kohalik omavalitsus on seadnud tingimuse lähtuvalt kehtivast loast:

- salvkaevudes asukohaga Laine katastriüksus 69701:005:0660, Kirikumäe katastriüksus 69701:005:1620, Mäe katastriüksus 69701:005:2260, Piiri katastriüksus 69701:005:0069, Orusoo katastriüksus 69701:005:0150, Metsa katastriüksus 69701:005:0083, Krossu katastriüksus 69701:005:0175, Utessuu katastriüksus 69701:005:2090, Randla katastriüksus 69701:005:1161, Kibera katastriüksus 69701:005:0250, Teppo katastriüksus 69701:005:0341 kaevuomaniku nõusolekul mõõta igal aastal salvkaevude veetasemed. Kaevuomaniku nõusolekul mõõta eelpool nimetatud kinnistute salvkaevude veetasemed ka äärmuslike ilmastikuolude (nt väga madal veetase piirkonnas) korral. Äärmuslikud ilmastikuolud selgitatakse välja Keskkonnaameti, Rõuge Vallavalitsuse ja kaevandajaga koostöös.

Keskkonnaameti hinnangul ei ole selline tingimus põhjendatud ning seda tuleb muuta lähtuvalt asjaolust, et paljud nimetatud elamukohtadest jäävad karjäärist oluliselt kaugemale ning võimalikku mõjualasse ei ulatu. Need on kaugemal kui 700 m ning objektiivselt hinnates ei ole eeldada kaevandamise mõju nii kaugele. Lisaks on antud alal mitmed aktiivsed karjäärid lähemal ning võivad omada ala kaevudele suuremat mõju kui kaugemale jääv Utessuu liivakarjäär.

Küll aga tuleb seda tingimust järgida lähimate elamute juures, milleks on võimalikus 300 m mõjualas Krossu (tunnus 69701:005:0175), Utessuu (tunnus 69701:005:2090), Utekese (tunnus 69701:005:0174), Käbi (tunnus 69701:005:0176) ning Kirikumäe (tunnus 69701:005:1620).

Keskkonnaamet seab tegevusele järgmised tingimused:

- Kui on tekkinud kahtlus, et karjääri vahetus läheduses asuvate salvkaevude veetase on langenud kaevandaja tegevuse tõttu, tuleb loa omanikul tellida vastav eksperthinnang, mille alusel tehakse kindlaks kaevu veetaseme languse põhjused. Kui eksperthinnangu on tõendatud, et veetase karjääri mõjupiirkonnas olevates kaevudes on langenud tarbimist mittevõimaldavale tasemele või vee kvaliteet on halvenenud kaevandaja tegevuse tõttu, siis tuleb arendajal asendada need sügavamatest veekihtidest toituvate kaevudega ja kanda kõik sellega kaasnevad kulud (s.h. põhjendatult vanade kaevude tamponeerimine ja uute veetrasside toomine hooneteni). Uued kaevud tuleb rajada nii ruttu kui võimalik, kuid mitte hiljem kui 1 kuu jooksul.*

Kõrvaltingimuste sõnastust võidakse loa andmise korralduses muuta.

Müra

Tegevusega kaasneva müra levik ümbruskonda sõltub kasutatavast tehnikast, tööprotsessidest ja ümbritsevatest keskkonnatingimustest. Kaevandamise käigus tekib müra peamiselt kahest allikast: transpordimüra ja kaevandamise käigus masinate poolt tekitatav müra. Välisõhus leviva müraga seonduvat reguleerib atmosfääriõhu kaitse seaduse §-d 55-66 ja keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ (määrus nr 71).

Punktmüraallikatel (karjääris töötavad masinad nt ekskavaator, rataslaadur, kallurauto) on olulisimaks parameetriks nende tekitatav helivõimsustase. Helivõimsustase on akustiline energia, mida allikas kiirgab. Müratase ehk helirõhutase on helivõimsustaseme ja kauguse funktsioon, mis tähendab, et müratase mingis punktis sõltub allika ja vastuvõtja vahelisest kaugusest ning allika helivõimsustasemest. Täismassiga 12 t ja raskemate veokite müratase on ca 84-95 dB, rataslaaduritel ja ekskavaatoritel ca 100-109 dB. Karjääris enim kasutatav masin on ekskavaator, abimehhanismidena kasutatakse vajadusel ka rataslaadurit.

Transpordi (joonmüraallikate) puhul on olulisimaks parameetriks liiklussagedus, millest sõltub transpordivahendite müraemissioon keskkonda. Mida suurem on liiklussagedus, seda suuremaks ja ühtlasemaks kujuneb müratase teede lähiümbruses. Lisaks liiklussagedusele mõjutab transpordi puhul müra teket ka teekate (asfalt, kruuskate), liikumiskiirus ja raskete sõidukite osakaal.

Ümbruskonnale kõige häirivamat müra tekitab katendi koorimine karjääri avamisel. Loodusliku materjali töötlemiseks kasutatakse purustus-sorteerimissõlme.

Vastavalt määrusega nr 71 kehtestatud piirväärtustele tohib elamutega piirkonnas (II kategooria elamuala) olla tööstusmüra piirtase päeval 60 dB ja öösel 45 dB. Piirtase on näitaja, mis üldjuhul iseloomustab rahuldavaid akustilisi tingimusi ja mida kasutatakse olemasoleva olukorra hindamisel, kusjuures olemasolevatel aladel ja ehitistes ei tohi müra ületada piirtaset.

Maavara kaevandamise, töötlemise ja transportimisega kaasneb müra, mida tekitavad karjääris töötavad kaevandamismasinad. ekskavaatori, koppladuri ja kallurite müratase jääb vahemikku 90...110 dB, purustus-sõelumissõlme müratase kuni 110 dB piiresse. Tööpäeva keskmisena jääb müratase eelpool märgitud piiridest väiksemaks, sest masinad ei tööta pidevalt täisvõimsusel. Ümbruskonnale kõige häirivamat müra tekitab katendi koorimine karjääri avamisel, järgnevatel mäetöödel asuvad töötavad masinad katendivalli varjus ja karjäärisüvendis, mis hinnanguliselt vähendab mürataset kuni 10 dB võrra.

Taotluse seletuskirjas on arvutatud müratasemeid lähtuvalt karjääri tegevusest. Selle kohaselt ei ületa müratase Utessuu liivakarjääri mäeeraldise lähialal 100 m raadiuses keskkonnaministri määruses nr 71 toodud II kategooria ala piirväärtuseks olevat 60 dB. Lähimad elamud jäävad karjääri vahetusse lähedusse, 300 m raadiuses asub mitu elamut. Seletuskirjas on leitud, et 100 m kaugusele jääva Krossu elamu juures on müratase umbes 60 dB. Selles arvutuses ei ole arvestatud mitut koostöötavat masinat, küll aga on selgitatud, et kui karjääris töötab koos mitu masinat, siis ei asu need samas punktis. Arvestamata on ka see, et karjääri elamute poolsele küljele rajatakse müratõkke vallid.

Utessuu liivakarjääris kavandatakse mäetöid päevasel ajal. Maavara kaevandamise keskkonnanaloga L.MK/318728 kõrvaltingimustes on toodud, et karjääris tohib masinatega töötada tööpäevadel ajavahemikus 9.00-17.00. Lisaks on tingimus, et purustus-sorteerimissõlme liivapuistangud tuleb paigutada müratõkkena Krossu maaüksusel asuva elamu suunale.

Tegelik olukord võib siiski arvutuslikust erineda. Keskkonnanaloga omajal tuleb tagada seadusega kehtestatud piirnormidest kinnipidamine ning võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed mürahäiringu tekke ja leviku vähendamiseks.

Keskkonnaamet seab müravaldkonnast tulenevalt tegevusele järgmised tingimused:

- *Maavara kaevandamine on lubatud esmaspäevast reedeni ajavahemikus 8:00-17:00;*
- *Keelatud on maavara kaevandada ja välja vedada laupäeval, pühapäeval ning riiklikel pühadel;*
- *Ülenormatiivse müra leviku tõkestamiseks rajada müratõkkevallid minimaalse kõrgusega 3 m lähimate majapidamise suunda, s.o lääne-edela suunas jäävale karjääripiirile. Müravalli pikkus peab olema piisav, et välistada ülenormatiivse müra levimine elamuteni;*
- *Kaevandamistegevusest põhjustatud müra osas kaebuste esinemise korral on keskkonnanaloga omanikul kohustus mõõta mürataset aktiivse kaevandamistegevuse ja maavara väljaveo tingimustes kaebuse esitaja katastriüksusel. Mõõtmistulemused esitada ka loa andjale. Müra piirtasemete ületamisel rakendada koheselt leevendusmeetmeid ja korraldada karjääri töö selliselt, et ületamisi ei esineks.*

Peenosakesed (tolm)

Liiva kaevandamisel on võimalikeks osakeste ehk tolmu allikateks maavara ammutamis- ja laadimisprotsessid ning toodangu väljaveoga seotud transport. Osakeste eraldumine

mäeeraldisel toimuvatest tööprotsessidest sõltub kaevandamise tehnoloogiast, kaevise kohapealsest töötlemisest kui ka ilmastikutingimustest (tuul, sademed jne). Transpordil kaasneb tolmu eraldumine kruuskattega teedel liiklemisel transpordivahendite (eriti raskeveokite) ratastelt ning lahtistelt koormatelt. Veose katmise nõuded on toodud liiklusseadustikus ja selle alamaktides.

Looduslikult on kaevandatav liiv niiske ega põhjusta märkimisväärse õhusaaste tekkimist. Keskkonnaministri 14.12.2016 määruse nr 67 „Tegevuse künnisvõimsused ja saasteainete heidete künniskogused, millest alates on käitise tegevuse jaoks nõutav õhusaasteluba“ (*määrus nr 67*) ja selle lisa 1 kohaselt on õhusaasteluba vaja, kui tegevuse käigus eraldub ühe aasta jooksul atmosfääri osakesi (PM_{SUM}) enam kui 1 tonn. **Taotluse seletuskirjas toodud arvutuste kohaselt õhusaasteluba vaja ei ole, kuna osakeste summaarne heitkogus ei ületa määruses nr 67 sätestatud künniskogust.**

Maksimaalne kaevandatav maht määruses sätestatud künnist ületamata on kruusa ja liiva keskmise tiheduse juures 81 tuh m^3 aastas. Selle koguse ületamisel tuleb taotleda õhusaasteluba. Luba taotletakse 15 aastaks, millest lähtuvalt on aastane keskmine kaevandamise maht ligikaudu 12 tuh m^3 ehk siis oluliselt alla eespool mainitud kogust.

Karjääris töötavad ekskavaatorid/kopplaadurid ning materjali väljaveol kasutatavad kallurautod eraldavad õhku heitgaase, mille tase ei tohi ületada lubatud piirmäärasid. Tehniliselt korrasoleva kaevandamistehnika kasutamisel heitgaasid hajuvad ning nendes esinevate saastekomponentide sisaldus on võrreldav igapäevakasutuses olevate mehhanismide (veokid, põllumajandusmasinad jmt) poolt eraldatavate kogustega. Veokite heitgaaside piirväärtused on kehtestatud valmistaja tehase poolt ning neid kontrollitakse masinate tehnoloogilisel.

Tolmu tekib laadimisprotsessi käigus materjali kukkumisel kallurisse, purustisse või puistangusse. Osakesi tekib ka karjäärialal töötavate masinate ümbruses, kuid nende levik on lokaalse iseloomuga. Kaevandamismasinate poolt tekitatava tolmu hulk on väike, sadestudes praktiliselt õhukütõusmise koha lähedale. Kaugemale võib levida tolmu toodangut vedavatest kallurautodest, kuna nende kiirus on suurem. Kallurid tõstavad tolmu nii karjäärisisestel- kui ka väljaveoteedel. Arvestades, et veokite liikumiskiirus on karjäärides piiratud (tavaliselt kuni 30 km/h) ning karjäärisisesed veoteed on lühikesed ja järskude tõusudega, siis ei saa sõidukid suurt kiirust arendada. Töötavates karjäärides tehtud vaatluste järgi võib hinnata, et transpordi tõttu tekkiv õhusaaste võib levida lagedal maastikul keskmise tuulega 200-250 m kaugusele.

Transpordil tekkivad tolmu heitkogused sõltuvad liiklusintensiivsusest, kasutatavate masinate massist ja sõidukiirusest, teede peente osakeste sisaldusest, tee laiusest ja tööajast. Kaevise transpordist tekkiva tolmu leviku tõkestamise efektiivseks vahendiks kuival perioodil on teede niisutamine ning erinevate kemikaalide kasutamine.

Mäeeraldiselt tolmu levikut külgnevatele aladele vähendab alal paiknevad puistangud ning osaliselt ümbritsevad metsaalad. Maavara veol tekkida võivat tolmu on vajadusel võimalik vähendada karjäärisiseste teede niisutamisega.

Karjäär asub hõreda inimasustusega piirkonnas, kuid lähedusse jääb mitu elamut. Kavandatava tootmisprotsessi ja -tingimuste puhul ei ole oodata käitise saasteainete heidete künniskoguste ületamist, mille korral oleks nõutav õhusaasteluba.

Ülenormatiivse tolmu kontsentratsiooni levimine mäeeraldise piiridest välja võib juhtuda ekstreemumitel ehk halbade tingimuste kokkulangemisel (suur tuulekiirus, kuivad tingimused, tööesi on vahetult mäeeraldise piiril). Keskkonnaloa omajal tuleb võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed häiringute vähendamiseks.

Arvestades asjaolu, et läheduses asub mitu elamut, peab olema tagatud piirnormidest kinni pidamine. Keskkonnaamet seab tegevusele järgmise tingimuse:

- *Karjäärist kaevise transportimisel kasta transportteid. Sademetevaesel perioodil, kui ööpäeva keskmine välitemperatuur on üle +5 kraadi C, niisutada mäeeraldisel kaevise transpordiks kasutatavaid teid pidevalt. Kuivadel ilmastikutingimustel kasutada materjali veoks koormakatteid ja valida sobiv sõidukiirus, et koormast ei lenduks peenosakesi.*

Valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Valgus-, soojus-, kiirgus- ega lõhnareostust tegevusega ümbruskonnale eeldatavalt ei kaasne. Liiva kaevandamisega selliseid mõjusid ei teki või on need ebaolulise suurusega.

Vibratsioon

Lähtuvalt töötervishoidu käsitlevatest õigusaktidest on karjääris töötavale tehnikale kehtestatud vibratsiooni piirnormid juba valmistajatehases. Karjääris töötav tehnika peab vastama kehtestatud normidele. Utessuu liivakarjääris ei viida läbi lõhkamisi, seega vibratsiooni tekkimist kavandatava tegevuse elluviimisel ette näha ei ole.

3.1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Jäätmeseaduse § 7¹ lõike 1 kohaselt loetakse kaevandamisjäätmeteks jäätmed, mis on tekkinud maavarade uuringute, maavarade kaevandamise, rikastamise ja ladustamise ning kaevandamise töö tulemusena. Selle kohaselt võib mäeeraldisel kirjeldatud tegevuse tulemusel kaevandamisjäätmeteks kvalifitseerida kooritud katendit.

Taotluse kohaselt korrastatakse metsa- ja veekogude maaks. Korrastamiseks mittevajalik katend võõrandatakse. Kaevandamise ajal on katendivallid efektiivsed müra- ja tolmutõkked. Eelnevale tuginedes ei ole antavale keskkonnaloale jäätmete eriosa lisamine vajalik.

Vana karjäärisüvendit on paiguti kasutatud aiandus- ja olmeprahi ladustamiseks (sh palju juuritud kände ja väljakaevatud pinnast). Enne kaevandamist peab jäätmed alalt kokku koguma ja vastavalt liigile üle andma jäätmekäitlejale.

Karjäärialale on keelatud prügi ladustada. Keskkonnale ohtlikud jäätmed tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi (määrdeõlid, pliikud, patareid, õlised kaltsud jms) ja käidelda nõuetekohaselt

(viia jäätmejaama vms).

3.1.7. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Kaevandamisel tuleb rangelt jälgida, et ei satuks kütust või õli pinnasesse. Mäetöödel on potentsiaalseteks reostusallikateks karjääri mäemasinate tehnilised avariid. Selle tulemusel võib pinnasesse sattuda diiselkütust ja/või määrdeaineid, millega võidakse saastada nii pinnast kui ka vett. Selle vältimiseks tuleb pidevalt jälgida masinate tehnilist seisundit ning planeerida karjääri projektis avariide likvideerimise viisid. Tuleb tagada kütte- ja määrdeainete pinnasesse sattumise vältimiseks ettenähtud kaitsevahendite olemasolu ja korrashoid. Remontimine peab toimuma selleks ettenähtud kohtades. Võimaliku tekkinud reostuse likvideerimiseks peab olema karjääris töötajatel teada kindel tegevusplaan.

3.1.8. Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide oht teaduslike andmete alusel

Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht puudub.

3.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1. Olemasolev ja planeeritav maakasutus ning seal toimuv või planeeritav tegevus

Ülevaade olemasolevast ning planeeritavast maakasutusest ja kavandatud tegevusest on toodud ptk-s 3.1.1. Alal on olemasolev karjäär, mistõttu maakasutus ei muutu. Enne karjääri rajamist oli ala põllumaa ning see korrastatakse veekoguks ning metsamaaks.

Taotletav keskmine kaevandamise aastamäär on 12 tuh m³. Utessuu liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaluba taotletakse kehtivusega 15 aastat.

3.2.2. Alal esinevad loodusvarad (sh maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime)

Maastikuliselt paikneb Utessuu liivakarjäär Haanja kõrgustiku loodeosas. Karjääri aluspõhja moodustab Ülem-Devoni ladestiku Amata kihistu (D3am) liivakivi, aleuriit ja savi.

Markšeiderimõõdistuse andmetel (seisuga 14.11.2023; Maavarauuringud OÜ) oli mäeeraldise ehitusliiva aktiivse tarbevaru 23. ploki jääkvaru maht 238,874 tuh m³ ja kaevandatav jääkvaru 116,874 tuh m³.

Maapinna absoluutne kõrgus oli mäeeraldise piires algselt vahemikus 156-160 m. Käesolevaks on mets raadatud, katend (liivakas muld) kooritud 1,93 hektarilt (kattekihi keskmine paksus 0,4 m) ja ladustatud mäeeraldisest lõuna poole teenindusmaale.

Liiv ja kruus looduses ei taastu, mistõttu on tegemist taastumatute loodusvaradega ning puudub looduskeskkonna vastupanuvõime. Kaevandamise käigus muutub kaevandatava ala maastik ja looduslik mitmekesisus täielikult. Maakasutus taastatakse kaevandamise lõppemisel.

Tegemist on olemasoleva karjääriga. Varasem maakasutus oli põllumaa, millel väärtus looduslikule mitmekesisusele puudub. Seega tegevus looduslikku mitmekesisust ei mõjuta.

Veetarbimist alal ei toimu.

3.2.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasustusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Maavara kaevandamisega kaasneb mäeeraldise piires mäetööde käigus maastiku muutus ja olemasoleva taimkatte hävimine. Planeeritav tegevus sarnaneb oma olemuselt ehitustegevusega. Nagu iga ehitustegevusega, võib ka maavara kaevandamisega kaasneda keskkonnahäiringuid. KeÜS § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale. Keskkonnalooga lubatud tegevusega kaasneda võivateks peamiseks keskkonnamõjudeks on kaevandamise tehnoloogilise protsessi ja transpordiga kaasnev müra ja osakeste heide välisõhku ning mõju maastikule ja maakasutusele.

Kaevandamistegevusega kaasneda võiva osakeste heitme või müra häiringu mõju ei ulatu kaevandamistegevuseks kasutatavale tehnoloogiale õigusaktidega seatud tehnilistest piirangutest ja väljatava maavara looduslikust niiskusest tulenevalt eeldatavalt kaugemale kui 250-300 m. Kuivema ilma korral, avamaal võib toodangu transportimisel välisõhku paiskuv osakeste kogus tugevama tuule korral kanduda ka mainitust kaugemale. Selliste olukordade vältimiseks seatakse keskkonnaloale kõrvaltingimused asjakohaste leevendusmeetmete rakendamiseks.

Kaevandamistegevus toob endaga kaasa maastiku pikaajalise või püsiva muutumise. Samas on näiteks majanduslikust aspektist oluline ka taastumatute maavarade jätkusuutliku kasutamise tagamine. Karjääri töötamise jooksul looduslik mitmekesisus paratamatult vaesub. Pikemas perspektiivis see taastub.

Keskkonnaametile teadaolevalt ei esine taotletava karjääri mõjupiirkonnas alasid, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid oleks ületatud või võidakse ületada. Karjäär ei asu tiheasustusalal.

Kultuurimälestised ning -pärand

Karjäärialal või selle mõjualal (250 m) puuduvad kultuurimälestiste registrisse kantud kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alad. Lähim arheoloogiamälestis jääb umbes 470 m kaugusele (Kivikalme "Kirikuase", registrikoodiga 13638). See objekt on piisavalt kaugel ning liiva kaevandamine selle seisundit negatiivselt ei mõjuta. Mõju ei ole eeldada ka transpordist, kuna

tegu olemasoleva karjääri ning olulist transpordi kasvu ei ole eeldada.

Maa- ja Ruumiameti pärandkultuuri kaardirakenduse kohaselt on lähim pärandkultuuri objekt 290 m kaugusel põhjasuunal asuv „Palo (Kerimäe) talu“ lubjaahi ning ait. Piisava vahemaa tõttu puudub tegevusel sellele negatiivne mõju. Muud kultuuripärandi objektid on kaugemal ja mõjualasse ei jää.

Looduskaitseelised piirangud ja mõjud nendele

Karjääri ala ei asu Natura 2000 võrgustiku alal ega kattu kaitstavate aladega.

Mõju Natura 2000 aladele

Lähim Natura 2000 ala on ligikaudu 1,4 km kaugusele lõuna-kagu poole jäävad Haanja linnu- (RAH0000022) ja loodusala (RAH0000547), mis siseriiklikult on kaitstud kui Haanja looduspark (KLO1000469).

Nimetatud kaitstaval alal ca 1 km ulatuses kaitsealused elupaigatüübid puuduvad. Seega mõju alale ei ole eeldada, kuna ala soodsad seisundit ja terviklikkust ei kahjustata. Võimalikku mõjualasse ei jää ka kaitse-eesmärgiks seatud liikide elupaiku.

Natura eelhindamise koostamine ei ole vajalik, kuna objektiivsetest kaalutlustest tulenevalt on negatiivsed mõjud alale välistatud.

Kaitsealused taime- ja loomaliigid

Must-toonekurg

-

Seletuskirjas on öeldud, et osa liivavarust asub allpool põhjaveetasel. Veealuse maavara kaevandamist korraldatakse nii, et karjäärist vett välja ei pumbata ja veetasel ei alandata.

Seega puudub eeldatavalt mõju must-toonekure potentsiaalsetele toitumisaladele, kuna nende seisundit ei muudeta. Toitumisaladeks võivad olla piirkonnas asuvad jõed ja ojad, kuid need on kaugemal kui 600 m. Pesitsuskohad asuvad kaugemal. Nii kaugemale tolmu ning mürahairing ei jõua.

-

Väike-konnakotkas

-

Pesa jääb kaugemale kui 1,6 km. See on piisav vahemaa, et võimalikud mõju tegurid välistada.

Karjääri ja pesapuu vahele jääb ka kõrghaljastus, mistõttu eeldatavalt kavandatavate kaevetööde müra linde ei mõjuta. Seletuskirja järgi ei ületa müratase Utessuu liivakarjääri mäeeraldise lähialal 100 m raadiuses 60 dB. Kehtivas keskkonnaloas on juba täiendava tingimusena kirjas, et purustus-sorteerimissõlme liivapuistangud tuleb paigutada müratõkkena elamute suunale. See võib mõningal määral summutada müra ka väike-konnakotka suunal.

Ala ei ole rohevõrgustik ega väärtuslik maastik. Tegemist on olemasoleva karjääriga ning mõju maastikuilmele puudub. Ala on samal eesmärgil juba kasutuses.

3.2.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

KeÜS § 23 lõige 1 sätestab, et igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus. Lõike 2 kohaselt on oluline puutumus isikul, kes viibib tihti mõjutatud keskkonnas, kasutab sageli mõjutatud loodusvara või kellel on muul põhjusel eriline seos mõjutatud keskkonnaga. KeÜS § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata. Siiski tuleb võimaliku keskkonnahäiringu tekkimist võimalusel ennetada ning kui see pole võimalik, võtta kasutusele leevendusmeetmed. Keskkonnaloa omanikul on kohustus hüvitada kaevandamisega tekitatud kahju sõltumata oma süüst (MaaPS § 93 lõige 1).

Utessuu liivakarjääris kaevandamisel on peamiseks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine, müra, õhusaaste ja võimalik mõju põhjaveele.

Ümbruskonna maad, mis ei ole piirkonnas kaevandamisega hõlmatud, on valdavalt kasutuses maatulundusmaana – põllu- ja metsamaana, läheduses asub ka elamumaid ja majapidamisi. Tegemist on hajaasustusega. Utessuu liivakarjääri avamine ja töötamine ei piira otseselt ümbruskonna põllumaade kasutamist ega metsa hooldamist ja kasvatamist.

Utessuu liivakarjääri lähim majapidamine asub karjääriga piirneval alal. Lähtudes objektiivsetest kaalutlustest ei ole negatiivset mõju majapidamistele eeldada.

Lähipiirkonnas suurtööstuseid teadaolevalt ei ole. Piirkonnas asub mitmeid teisi karjääre.

Tegemist on olemasoleva karjääriga ning maastikupilt oluliselt ei muutu.

Masinatest lähtuvat mürataset vähendab lisaks loomulikule heli neeldumisele kaevandamise käigus tekkiv süvend, kus masinad asuvad. Karjääris on müra summutavateks täiendavateks teguriteks karjääri seinad ja katendist vallid.

Maavara kaevandamisel tekkiv tolmu kogus on minimaalne tulenevalt liiva looduslikust niiskusest. Transpordil tekkiva õhusaaste vältimiseks tuleb karjäärisiseseid teid regulaarselt niisutada või töödelda vastavate vahenditega. Väljaspool mäeeraldist ja selle teenindusmaad asuvate avalikus kasutuses olevate teede korrashoiu eest vastutab tee omanik, sõlmides vajadusel selleks vajalikke kokkuleppeid teed kasutada soovivate isikutega.

Kaevandamise lubamine taotletud ulatuses ei halvenda väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna kaevandamine toimub põhjaveetasel alandamata. Võimalik mõju põhja- ja pinnaveele on seotud kaevandamiseks kasutatavate seadmete avariiolekordadega. Kuna kasutatav tehnika sisaldab ja

kasutab töötamiseks määrdeaineid ja kütust, siis on võimalik, et esineb nende lekkeid. Kasutades tehniliselt korras seadmeid ja neid regulaarselt hooldades, on lekete tõenäosus väike ja lekked kiiresti avastatavad. Samas avariiolekorra tekkimise tõenäosus ei ole suurem, kui mõnes teises rasketehnikaga seotud tegevusalal (nt põllumajandus).

Kõige tõenäolisem pinnase kvaliteeti mõjutav avari on diiselkütuse või õli leke masinatest, mis kaevandamistööde käigus võib juhtuda. Reostuse vältimiseks tuleb rangelt jälgida, et kaevandamis- ja laadimiskohtades ei satuks diiselkütust ega määrdeõli karjääri põhja. Seadmete tankimine ja hooldus peab toimuma väljaspool karjääri või selleks spetsiaalselt ettevalmistatud platsil, mis on varustatud õlitõrje vahenditega. Õnnetuse kohas tuleb reostunud pinnas kiiresti eemaldada ja anda üle vastavat litsentsi omavale jäätmekäitlusasutusele.

Tasakaalu hoidmine inimeste heaolu ja kaevandamistegevuse vahel on oluline. Mõistetavalt võib tulenevalt iga indiviidi isiklikust tundlikkusest olla maavarade kaevandamisel ebasoodne mõju vaatamata võimaliku häiringu õigusaktides sätestatud normeeritud piiridesse jäämisel. Keskkonnaloale kõrvaltingimuste seadmise eesmärk on leevendada kaevandamisest tulenevaid häiringuid eluhoonete ümbruses ja õuealal ajal, mil väljakujunenud, valdavaks saanud tööaega silmas pidades viibivad elanikud kõige tõenäolisemalt kodus. Kuivõrd keskkonnaloa andmisest keeldumiseks pole alust, on otstarbekas kaaluda keskkonnaloale kõrvaltingimuste lisamist tekkida võivate keskkonnahäiringute vähendamiseks.

3.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Eelnevast lähtudes võivad Utessuu liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamistegevusega kaasnevateks peamisteks mõjudeks olla mõju välisõhule (tolm, müra) ja maastikule. Välistatud peavad olema erinevad koosmõjud.

3.3.1. Mõju suurus, mõjuala ulatus, mõju ilmnemise tõenäosus ja aeg, mõju laad, tugevus, kestus, sagedus ja pöördumus

Keskkonnaamet käsitleb kavandatava tegevuse mõjualana Utessuu liivakarjääri mäeeraldisel teenindusmaad ning ca 250-300 m ümber selle, kuna nii kaugele võib teoreetiliselt ulatuda müra- või tolmuhäiring. Arvutuslikult jäävad mõju suurused kehtestatud piirnormidesse, kuid vajadusel tuleb teostada kontrollmõõtmisi.

Kaevandamistegevusega kaasnevad häiringud avalduvad kaevandamise käigus keskkonnaloa kehtivusaja (15 aastat) jooksul. Perioodil, kui kaevandamist ei toimu, kavandataval tegevusel otseseid mõjusid ei ole v.a. visuaalne häiring.

Pärast kaevandamistegevuse lõppemist ning ala korrastamist lõpeb ka kavandatava tegevuse mõju. Eelhinnangu järelduste kohaselt ei teki kavandatava tegevuse elluviimisel olulist negatiivset keskkonnamõju, samas ümberkaudsetele elanikele tavapärasest mõnevõrra rohkem häiringuid (müra, õhusaaste) võib siiski tekkida. Siiski võib eeldada, et häiringute esinemine on leevendatav ja võimalik. Asjaõigusseaduse § 143 lõige 1 sätestab, et kinnisasja omanikul ei ole õigust keelata gaasi, suitsu, auru, lõhna, tahma, soojuse, müra, põrutuste ja muude seesuguste

teiselt kinnisasjalt tulevate mõjutuste levimist oma kinnisasjale, kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega. Mõjutuste tahtlik suunamine naaberkinnisasjale on keelatud. Kaebuste korral tuleb häiringute intensiivsust mõõta ning vajadusel korraldada töö karjääris ümber.

3.3.2. Mõju piiriülesus

Riigipiiri ülest mõju ette näha ei ole, riigipiir jääb karjäärialast enam kui 13 km kaugusele. Nii kaugemale kaevandamisega seotud mõjutegurid ei ulatu.

3.3.3. Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Ümbruskonna maad on valdavalt kasutuses maatulundusmaana – peamiselt metsamaad, põllumaad. Tegemist on hajaasustusega, piirkonnas esineb võrdlemisi palju majapidamisi. Lähipiirkonnas suurtööstuseid ei ole.

Koosmõju võib tekkida teiste piirkonnas esinevate karjääridega. Tegemist on kaevandamisest oluliselt mõjutatud piirkonnaga. Taotletava Utessuu liivakarjääri piirkonnas asuvad järgmised olemasolevad karjäärid: Rasva liivakarjäär, Nogopalu IV liivakarjääri, Nogopalu II liivakarjääri, Nogopalu kruusakarjäär, Nogopalu III liivakarjäär, Nogopalu X liivakarjäär, Nogopalu XI liivakarjäär, Nogopalu IX liivakarjäär. Nogopalu VII liivakarjäär, Nogopalu VIII liivakarjäär ja Nogopalu V kruusakarjäär.

Koosmõju võib tekkida eelkõige müra- ja tolmuhäiringuga seoses. Samas on tegu olemasolevate karjääridega ning elamud jäävad nendest piisavalt kaugemale, kuhu need häiringud ei ulatu. Lähipiirkonnas loodustundlikke alasid ei esine (peamiselt põllumaad, majandusmetsad). Transpordi kasvu ei ole eeldada. Keskkonnaametile teadaolevalt kaebusi esitatud ei ole. Mõju põhjaveele ei esine.

Keskkonnaloa omanik peab siiski täitma kõiki asjakohaseid õigusaktides sätestatud nõudeid ja loale kantavaid kõrvaltingimusi ning tegema omalt poolt kõik võimaliku, vähendamaks tekkivate keskkonnahäiringute esinemist ning levimist.

3.3.4. Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Utessuu liivakarjääris kaevandamisega kaasneda võivaid keskkonnahäiringuid on pikemalt käsitletud käesoleva eelhinnangu punktides 3.1.5., 3.1.7 - 3.1.8., 3.2.3.-3.2.4 ja 3.3 ning siinkohal ei korrata. Eelhinnangus esitatud kaalutluste alusel kavandab Keskkonnaamet keskkonnahäiringute leevendamiseks lisada antavale keskkonnaloale järgmised asjakohased kõrvaltingimused, mis muuhulgas osaliselt tulenevad ka kohaliku omavalitsuse vallavolikogu 20.06.2024 otsusega nr 1-3/40:

- *maavara kaevandamine on lubatud esmaspäevast reedeni ajavahemikus 8:00-17:00;*
- *keelatud on maavara kaevandada ja välja vedada laupäeval, pühapäeval ning riiklikel*

pühadel;

- *ülenormatiivse müra leviku tõkestamiseks rajada müratõkkevallid minimaalse kõrgusega 3 m lähimate majapidamise suunda, s.o lääne-edela suunas jäävale karjääripiirile. Müravalli pikkus peab olema piisav, et välistada ülenormatiivse müra levimine elamuteni;*
- *kaevandamistegevusest põhjustatud müra osas kaebuste esinemise korral on keskkonnaloa omanikul kohustus mõõta mürataset aktiivse kaevandamistegevuse ja maavara väljaveo tingimustes kaebuse esitaja katastriüksusel. Mõõtmistulemused esitada ka loa andjale. Müra piirtasemete ületamisel rakendada koheselt leevendusmeetmeid ja korraldada karjääri töö selliselt, et ületamisi ei esineks;*
- *enne kaevandamistegevusega alustamist inventeerida piirkonna kaevud (Krossu, Utessuu, Utekese, Käbi ning Kirikumäe) ning fikseerida ümbruses asuvate majapidamiste kaevude asukohad, seisukord, sügavused, veetasemed ja vee kvaliteet (kvartaalne fooniseire aasta lõikes). Kvaliteedinäitajatest määrata: ammoonium, heljum, nitraat, nitrit ja naftasaadused;*
- *kui on tekkinud kahtlus, et karjääri vahetus läheduses asuvate salvkaevude veetase on langenud kaevandaja tegevuse tõttu, tuleb loa omanikul tellida vastav eksperthinnang, mille alusel tehakse kindlaks kaevu veetaseme languse põhjused. Kui eksperthinnanguga on tõendatud, et veetase karjääri mõjupiirkonnas olevates kaevudes on langenud tarbimist mittevõimaldavale tasemele või vee kvaliteet on halvenenud kaevandaja tegevuse tõttu, siis tuleb arendajal asendada need sügavamatest veekihtidest toituvate kaevudega ja kanda kõik sellega kaasnevad kulud (s.h. põhjendatult vanade kaevude tamponeerimine ja uute veetrasside toomine hooneteni). Uued kaevud tuleb rajada nii ruttu kui võimalik, kuid mitte hiljem kui 1 kuu jooksul;*
- *karjäärist kaevise transportimisel kasta transporteid. Sademetevaesel perioodil, kui ööpäeva keskmine välitemperatuur on üle +5 kraadi C, niisutada mäeeraldisel kaevise transpordiks kasutatavaid teid pidevalt. Kuivadel ilmastikutingimustel kasutada materjali veoks koormakatteid ja valida sobiv sõidukiirus, et koormast ei lenduks peenosakesi;*
- *mäeeraldise teenindusmaal tuleb rohurinne niita vähemalt iga aasta juulis;*
- *vältimaks, et kaevandamisel ei satuks kütust ja õli pinnasesse, peab seadmete ja masinate tankimine ja remont toimuma selleks ettenähtud teenindusplatsil.*

Vajadusel täpsustatakse keskkonnaloale kantavate kõrvaltingimuste sõnastust keskkonnaloa andmise korralduses.

3.4. Eelhinnangu järelendus

Eelhindamise tulemusena järeldeb Keskkonnaamet, et kavandataval tegevusel puudub oluline keskkonnamõju, kuna:

1. kavandatav tegevuskoht ei asu kaitstaval loodusobjektidel ega Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatava kaevandamisega ei mõjutata ebasoodsalt kaitstavaid loodusobjekte ega Natura 2000 võrgustiku alasid;
2. eelhindamise tulemusena selgus, et leevendusmeetmete kasutamisel eeldatavalt ei ületata kaevandamisel piirmäärasid müra ja õhusaaste osas;
3. eelhindamise tulemusena selgus, et kaevandamine ei mõjuta väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna kaevandamine toimub olemasolevat veerežiimi muutmata ja reostuse

- teket tuleb hoolega vältida;
4. mäeeraldisel maastik kaevandamistööde käigus hävib, kuid see on kvalitatiivselt hiljem osaliselt taastatav maa-ala korrastamisega.

KeHJS § 11 lõike 8¹ kohaselt KMH algatamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või keskkonnameetmeid muidu ilmned võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lõike 2 järgi, kui eelhinnangu järelduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise, esitatakse eelhinnangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks.

KeHJS § 3³ lõike 1 järgi keskkonnameetmed on kavandatava tegevuse elluviimisega kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise ning põhjendatud juhul heastamise meetmed. Keskkonnameetmete hulka arvatakse ka keskkonnaseire. KeHJS § 3³ lõike 2 kohaselt peavad keskkonnameetmed, sealhulgas keskkonnaseirega jälgitavate näitajate liik ja seire kestus, olema proportsionaalsed kavandatava tegevuse iseloomu, asukoha ja mahuga ning eeldatavalt avalduva keskkonnamõjuga.

Keskkonnaseire määramisel ja tegemisel arvestatakse olemasoleva keskkonnaseirega.

Loa taotleja ei ole KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitanud Keskkonnaametile teavet kavandatava tegevuse erisuste või võetavate keskkonnameetmete kohta, millega loa taotleja kavandab vältida või ennetada muidu ilmned võivat olulist ebasoodsat keskkonnamõju..

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnaamet saatis KeHJS § 11 lõike 2² alusel 11.09.2025 kirjaga nr DM-127882-14 Utessuu liivakarjääri keskkonnaloa muutmise taotlusele koostatud keskkonnamõjude eelhinnangu ja KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu seisukoha võtmiseks Rõuge Vallavalitsusele ja tutvumiseks aktsiaseltsile TREF ja Transpordiametile, seisukoha esitamise tähtajaga 11.10.2025.

Tähtaja jooksul ükski menetlusosaline arvamust ei avaldanud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Siret Punnisk
juhataja
maapõuebüroo

Teadmiseks: Rõuge Vallavalitsus, Transpordiamet

Marju Kuldmaa 513 8740
Marju.Kuldmaa@keskkonnaamet.ee